

ji je odmerjena v tej knjigi.) Ta odsek je najobširnejši, razdeljen v dve glavni veji: literatura narodnega preporoda (1780—1848) in literatura prerojenega naroda (1848—1918). V drugem delu posega pisatelj tudi preko okvirja in se tako primakne z orisi najvažnejših smernic prav današnjim dnevom.

Knjiga — za svoje bogastvo prav za prav majhna po obsegu — hrani naravnost ogromen literarno in kulturno-zgodovinski material. Pisatelj se ni omejil na proizvode lepega slovstva, pač pa obsegel vse, kar se je na Češkem in Slovaškem sploh napisalo. S svojim pojmovanjem literature je v svetu pisane besede sledil tako rekoč celotnemu narodnemu razvoju in tako točno očrtal tudi pota češke filozofije, postanek in razmah literarne in sploh umetniške kritike, podal pregled češkega jezikoslovja, pedagoške literature, literarno-zgodovinskega dela, zgodovinarstva in pomožnih zgodovinskih ved, češke publicistike in končno mladinske literature. Dragocen je obenem vestni seznam gradiva, raztresenega po raznih revijah in časopisju, ki je za vsako večjo osebnost priključeno njenemu orisu. Zrelišče, ki je razdelilo vso to mogočno stavbo v jasno očrtane, pregledne in — razven zadnjega dela — tako žive organske celote, odgovarja vsem zahtevam današnjega kriterija. Pisatelj se je oslanjal ob široko filozofsko izobrazbo in oster estetski čut, kar mu je omogočilo, da je s kratkimi razgledi preko svetovnih filozofskih, umetniških in sploh kulturnih snovanj in sporedno s podobami kulturno-političnega položaja lastnega naroda obsvetlil pota češkega duševnega življenja z žarom nepristranskega spoznanja in razmotrivanja. Pri presoji vrednosti in pomena posameznih duhov pa so preveč odločali oziri, v koliko je njih delo zarezalo sled v celotni narodni razvoj, oziroma v koliko je obudilo in izvedlo programe posameznih dob doma in so tako zabrisali polno vpoštevanje osebnosti in njene organske veličine. Zato nima ta ogromni, zgoščeni svet postav reliefnega lica; obrisi posameznih duhov so nejasni zaradi neenotne luči razumevanja, poteka joče deloma iz ozko narodnostnega, deloma iz osebnega znanstvenega, deloma pa iz splošno človeškega interesa. Vendar tvori ta knjiga z ozirom na zgoraj navedena dejstva temelj ne samo za raziskavanje in poznavanje češke literature, pač pa tudi češkega kulturnega razvoja sploh; služila bo znanstveniku v strokovnem in informativnem oziru, kakor tudi lajiku, posebno v vzgojno smer.

Dr. Ferdo Kozak.

U. Huber Noodt: *L'occidentalisme d'Ivan Tourguénev*. Paris (Champion), 1922. str. 86.

To tezo Leydenske univerze je navdihnilo učenje mojstrov kakor Van Wijka in Mazona, zato je morala biti le odlična. In res je popolnoma na čast Huberju Noodtu, ki je znal pokazati vse vrline okusa, nepristranosti in duševne gibkosti, kakor jih je zahtevala slična snov. Na ta način se je ognil preteči nevarnosti, da bi bil utegnil vtisniti v okorelo zgradbo togega sestava Turgenjevjev umstveni obraz, ki je bistveno gibljiv in begoten. Velika Noodtova zasluga leži v tem, da je umel dojeti in podati vse, kar je neskončno nežnega in odtenjenega v tej dušnosti jako dovtetnega pesnika in umetnika, ki se kot takšna tem bolj umika, čim bolj se ti zdi, da si jo zgrabil. Čeprav je delo nad vse dokumentirano ter ovaja obilo in preudarno čtivo, je zaključek preprost. Napisek «zapadnjak», ki so ga dali Turgenjevu, mu ne pristoja nič bolj nego kak drugi pridevek. Saj ni bil pristaš vnaprejšnjih nauk, temveč mož, ki je sodil dogodke po okoliščinah: ako že ni bil zagrizeno nasproten temu, da bi se uvajale stvari ali misli iz okcidenta v Rusijo, ni pa znal nič manj ostro zavračati opičje posnemanje slabo razumljenega in slabo prebavljenega zapad-

njaštva. Končno smo Noodtu lahko hvaležni, da je napravil svojo tezo dostopno širokemu mednarodnemu občinstvu, opustivši trenutno svojo materinščino, t. j. nizozemščino, ter privzel francoščino, ki jo imenitno obvlada. Ne moremo dovolj priporočati v čitanje tega izvrstnega spisa, kateremu sledi nekaj dobrih bibliografskih podatkov.

Lucien Tesnière.

Kronika.

Rapeod govori. Ali že veste skrivnost tiste ceste, ali poznate tiste ceste dušo? Iz leskovja in volovjega jezika drži tista cesta v oljke in jasmín. Pa dvajset let, vsak četrtek ponoči je tam vozil pijani voznik Jermol in še deset let svojega vdovištva in si pel prej in slej pesem svoje mladosti:

«V Kotu se mota,
za T'minom grmi.
Moja Mica se joka,
le sama leži...»

Mica je bila njegova žena. Pa prav nič ni jokala. Pač pa je pijanemu možu izmikala v spanju denar, da nikoli ni dobro vedel, kaj je pritržil, koliko je zapil in kje je denar na cesto sejal. Potem pa je Mica umrla in vdovec je slej ko prej vozil in pel:

«V Kotu se mota,
za T'minom grmi...»

V strašni samoti cestâ Podseli in jutranje ure je vozil in pil. Samo eno pesem je pel, samo eno je znal in trpel:

«Moja Mica se joka,
le sama leži...»

Ali zdaj veste skrivnost tiste ceste in tiste pesmi? Ali je nista pela manj sirovo še veliki Šimen in sušični Krilan? Ali je ni pel Ivo Zoran?

Iva Zorana je v knjigo uvel Fran Govekar, naš jubilanť. Uvel že, vzgojil pa ne. Vzgojilo ga je Jermolovo tolmínsko hrepenenje:

«Moja Mica se joka,
le sama leži...»

To ni najhujše. Najhujše je, da Finžgarjeva Mladika sirove Jermolove lju bezni tiskati ne sme... Ivo Zoran.

Salon «neodvisnih». Izpregovoriti nameravam o letošnji slikarski in kiparski razstavi v pariški Veliki palači. Udeležba je ogromna. Nič manj ko 1610 upodabljaajočih umetnikov je zastopanih s 4824 deli, razvrščenimi v 60 dvoransh po abecednem redu. «Neodvisni», katerim predseduje daroviti Paul Signac, nimajo juryja. Plačavši zahtevano pristojbino, sme slednji kolorist vesoljstva tja poslati tri, štiri platna. Odzvale so se vse narodnosti, kakor utegnate soditi po nekaterih imenih in pravopisih: Csáky, Anton Dich, gdčna. Ellen Fischer, Hasegawa, Japonca Fužita in Kojenagi, Kwiatowska, Kvapil, Božena Jelinkova, Amerikanec Franck, Jakovljež, Alexandrovicz, Angelika Beloff, Bruni, Plaza, Anders Osterlind, Gerda Wegener, Sjcestedt, Tozzi, Wiembaum, Tryde..., da navedem le nekaj pohvaljenih tujcev.

Gotovo je pri tem demokratskem sprejemanju slik na razstavo dokaj zmazkov. Alfabetiski razpored pa je povzročil kričava, da, tuleča sosedstva in neverjetna pobratimstva. Kot novotarijo navaja «La Presse» cene, ki so v